

Miniszterelnökség

Iromány száma: **T/1358.**

Benyújtás dátuma: **2018-09-11 16:27**

Parlex azonosító: **1NAF5V4I0001**

Címzett: **Kövér László, az Országgyűlés elnöke**

Tárgy: **Törvényjavaslat benyújtása**

Benyújtó: **Dr. Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes**

Előadó: **Dr. Trócsányi László, igazságügyi miniszter**

Törvényjavaslat címe: **A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról**

A Kormány nevében mellékelten benyújtom a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot.

A törvényjavaslat az érintett szakmai érdekképviselői szervezetekkel egyeztetésre került.

A törvényjavaslat előadója dr. Trócsányi László igazságügyi miniszter.

2018. évi törvény

a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról

1. §

(1) A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 41. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A mű nem üzletszerű felhasználása a szabad felhasználás körébe tartozik, ha az kizárólag fogyatékossgal élő személyek javára, fogyatékossgukkal közvetlen összefüggésben történik, és nem haladja meg a fogyatékossg által indokolt mértéket.”

(2) Az Szt. 41. §-a a következő (1a)-(1g) bekezdésekkel egészül ki:

„(1a) Az (1) bekezdés szerinti szabad felhasználásnak minősül különösen:

a) a mű hozzáférhető formátumú példányának az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy kizárólagos használatára történő előállítás, akár a kedvezményezett személy, akár valamely, az ilyen személy nevében eljáró személy vagy jogosított szervezet által, feltéve, hogy a hozzáférhető formátumú példány alapjául szolgáló műhöz a hozzáférhető formátumú példány előállítója jogszerűen jutott hozzá;

b) a jogosított szervezet által az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személyek vagy más jogosított szervezetek számára hozzáférhető formátumú példányok terjesztése és nyilvánossághoz közvetítése, ideértve az oly módon történő hozzáférhetővé tételt is, amikor a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választják meg.

(1b) A Magyarországon letelepedett jogosított szervezet az (1a) bekezdés b) pontjában meghatározott tevékenységet az Európai Unió bármely tagállamában letelepedett jogosított szervezet vagy az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy számára szabadon végezheti.

(1c) A Magyarországon letelepedett jogosított szervezet és az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy a hozzáférhető formátumú példányt az Európai Unió más tagállamában letelepedett jogosított szervezettől szabadon megszerezheti.

(1d) Az (1a)-(1c) bekezdésben meghatározott szabad felhasználás körében bármely nyilvánosságra hozott, írott vagy egyéb jelrendszer formájában rögzített [Szt. 18. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés] mű felhasználható annak illusztrációival együtt, ideértve ezek digitális és hanganyaggá alakított változatait is.

(1e) Az (1)-(1d) bekezdés szerinti szabad felhasználást kizáró vagy korlátozó szerződéses rendelkezés semmis.

(1f) A hozzáférhető formátumú példány előállításához és hozzáférhetővé tételéhez szükséges változtatások nem haladhatják meg a cél által indokolt mértéket.

(1g) Az (1a)-(1c) bekezdés szerinti jogosított szervezet és az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy meghatározását, a hozzáférhető formátumú művet érintő szabad felhasználásra vonatkozó részletes szabályokat, továbbá a jogosított szervezetek, a hozzáférhető formátumú művek és kapcsolódó jogi teljesítmények nyilvántartását vezető, valamint az Európai Bizottság számára információt nyújtó közreműködő szervezet kijelölését és feladatkörét kormányrendelet állapítja meg.”

2. §

Az Szjt. 41/C. § (2) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvényt a következő eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni:)

„a) a Hivatal a tényeket a kérelem keretei között, az ügyfél nyilatkozatai és állításai alapján vizsgálja azzal, hogy az ügyfél hiánypótlásra vagy nyilatkozattételre két alkalommal is felhívható;”

3. §

Az Szjt. 84/C. §-a a következő (3a) bekezdéssel egészül ki:

„(3a) Az adatbázis a 41. § (1a)-(1g) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával nem üzletszerű célra szabadon kimásolható vagy újrahaznosítható, ha a kimásolás vagy újrahaznosítás kizárólag az ott meghatározott fogyatékossgal élő személyek javára, fogyatékossgukkal közvetlen összefüggésben történik, és az nem haladja meg a fogyatékossg által indokolt mértéket.”

4. §

Az Szjt. 95/A. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdés – a 41. § (1)-(1c) bekezdésében szabályozott szabad felhasználási esetek kivételével – nem alkalmazható, ha a művet szerződés alapján teszik úgy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg, így különösen a 26. § (8) bekezdés, 73. § (1) bekezdés e) pont, 76. § (1) bekezdés c) pont, 80. § (1) bekezdés d) pont, 82. § (1) bekezdés c) pont szerinti esetekben.”

5. §

Az Szjt. 112. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„112. §

(1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a reprográfiára szolgáló készülékek körét – az érintett érdekképviselői szervek véleményének figyelembevételével – rendelettel meghatározza.

(2) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendelettel megállapítsa a szerzői jogi szakértő testület szervezetének és működésének részletes szabályait.

(3) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az e törvény 38. §-ának (5) bekezdésében szabályozott szabad felhasználás esetében a nyilvánosság egyes tagjaihoz való közvetítés és a számukra történő hozzáférhetővé tétel módját és feltételeit rendelettel meghatározza.

(4) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az árva mű felhasználásával kapcsolatos részletes szabályokat, a jogosultat megillető megfelelő díjazás feltételeit, a felhasználással összefüggő eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, beszédésének, visszatérítésének módját, továbbá az árva művek felhasználására vonatkozóan kiadott engedélyek nyilvántartásának részletes szabályait rendeletben állapítsa meg.

(5) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy

a) a Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben a Hivatal által vezetett önkéntes műnyilvántartásra vonatkozó részletes szabályokat, valamint

b) a Hivatal elnöke véleményének kikérésével, az adópolitikáért felelős miniszterrel, a kultúráért felelős miniszterrel és a Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben az önkéntes műnyilvántartással összefüggő eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, beszédésének és visszatérítésének módját rendelettel megállapítsa.

(6) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy a közös jogkezelő szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, beszédésének és visszatérítésének módját az adópolitikáért felelős miniszterrel, a kultúráért felelős miniszterrel és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben, valamint a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elnöke véleményének kikérésével rendeletben szabályozza.

(7) Felhatalmazást kap a kultúráért felelős miniszter, hogy – az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben – az e törvény 23/A. §-ának (4) bekezdése alapján a nyilvános haszonkölcsönzésért a szerzőt megillető díj megállapításához és felosztásához szükséges adatok, valamint az adatszolgáltatásra kötelezett nyilvános könyvtárak körét rendelettel megállapítsa.

(8) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az e törvény 41. § (1a)-(1f) bekezdésében foglalt szabad felhasználással összefüggő részletes szabályokat, illetve hogy az e törvény 41. § (1a)-(1c) bekezdése szerinti hozzáférhető formátumú példány, jogosított szervezet és az olvasási képességet érintő fogyatékkal élő kedvezményezett személy meghatározását, a hozzáférhető formátumú művekkel és kapcsolódó jogi teljesítményekkel végezhető szabad felhasználásra vonatkozó részletes szabályokat, továbbá a jogosított szervezetek, a hozzáférhető formátumú művek és kapcsolódó jogi teljesítmények nyilvántartását vezető, valamint az Európai Bizottság számára információt nyújtó közreműködő szervezet kijelölését és feladatkörét rendeletben állapítsa meg.”

6. §

Az Szjt. 113. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„113. §

(1) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

- a) az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről;
- b) a Tanács 93/83/EGK irányelve (1993. szeptember 27.) a műholdas műsorsugárzásra és a vezeték útján történő továbbközvetítésre alkalmazandó szerzői jogra és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokra vonatkozó egyes szabályok összehangolásáról; az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről;
- c) az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről;
- d) az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról;
- e) az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve (2001. szeptember 27.) az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról;
- f) az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről;
- g) az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról;
- h) az Európai Parlament és a Tanács 2006/116/EK irányelve (2006. december 12.) a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről és az azt módosító 2011/77/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv;
- i) a Bizottság 2006/585/EK ajánlása (2006. augusztus 24.) a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetővé tételéről, valamint a digitális megőrzésről 6. (a) és (c) alpontja;
- j) az Európai Parlament és a Tanács 2012/28/EU irányelve (2012. október 25.) az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól;
- k) a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes műveknek és más teljesítményeknek a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló egyes megengedett felhasználási módjairól, valamint az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1564 európai parlamenti és tanácsi irányelv.

(2) Ez a törvény a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes művek és más teljesítmények hozzáférhető formátumú példányainak a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló, határokon átnyúló, az Unió és harmadik országok közötti cseréjéről szóló 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1563 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapít meg.”

7. §

Az Szjt.

- a) 35. § (4) bekezdés c) pontjában az „illetve” szövegrész helyébe a „továbbá” szöveg,

- b) 41/C. § (2) bekezdés b) pontjában a „kormányabaknál” szövegrész helyébe a „kormányablaknál” szöveg,
- c) 41/D. § (1) bekezdésében a „41/C. § (1) bekezdés e) pontja” szövegrész helyébe a „41/C. § (2) bekezdés e) pontja” szöveg,
- d) 84/C. § (4) bekezdésében az „(1)-(3) bekezdésben” szövegrész helyébe az „(1)-(3a) bekezdésben” szöveg

lép.

8. §

Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

9. §

(1) E törvény 1. §-a és 3-4. §-a a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes műveknek és más teljesítményeknek a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló egyes megengedett felhasználási módjairól, valamint az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1564 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

(2) E törvény 1. §-a és 3-4. §-a a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes művek és más teljesítmények hozzáférhető formátumú példányainak a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló, határokon átnyúló, az Unió és harmadik országok közötti cseréjéről szóló 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1563 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapít meg.

Általános indokolás

A vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló Marrákesi Szerződést (a továbbiakban: Marrákesi Szerződés) 2013-ban fogadták el a Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében azzal a céllal, hogy világszerte megkönnyítse a hozzáférhető formátumú könyvek és egyéb nyomtatott anyagok elérhetőségét és nemzetközi cseréjét a vak, látássérült és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek számára. A Marrákesi Szerződés ezt oly módon éri el, hogy a részes felek számára előírja: vezessenek be jogukba szerzői jogi és a szomszédos jogi kivételeket és korlátozásokat a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek javára. Ezek célja engedélykérés nélkül lehetővé tenni egyrészt könyvek, hangoskönyvek és más nyomtatott anyagok vakok és látássérültek általi érzékelését lehetővé tevő különleges formátumú példányainak előállítását, továbbá az e példányok nemzetközi cseréjét a Marrákesi Szerződéshez csatlakozott országok között. A hozzáférhető formátumok közé tartozik a Braille-írás, a nagyított betűs nyomtatás, a speciális navigációs e-könyvek és hangoskönyvek, a hangalámondás és a rádiós műsorszolgáltatás egyaránt. A Marrákesi Szerződést az Európai Unió 2014. április 30-án írta alá.

A Marrákesi Szerződés Európai Unió általi ratifikációja keretében sor került egyrészt a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes műveknek és más teljesítményeknek a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló egyes megengedett felhasználási módjairól, valamint az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1564 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv), másrészt a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes művek és más teljesítmények hozzáférhető formátumú példányainak a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló, határokon átnyúló, az Unió és harmadik országok közötti cseréjéről szóló 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1563 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: Rendelet) elfogadására, amelyek 2017. szeptember 20-án kerültek kihirdetésre az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

Az Irányelv összhangba hozza az uniós jogot az EU által a Marrákesi Szerződés értelmében tett nemzetközi kötelezettségvállalásokkal. Célja, hogy a jogvédett művek és más tartalmak, például könyvek, folyóiratok, újságok, magazinok és egyéb írásos formában lévő művek, kották és más nyomtatott anyagok kedvezményezett személyek számára történő elérhetőségét – ideértve az audio formátumba történő átalakítást is – előmozdítsa és ezen formátumoknak az Unión belül történő cseréjét elősegítse. Ezt annak biztosítása révén éri el, hogy az Európai Unióban valamennyi kedvezményezett személy és az ő érdekeiket nonprofit alapon szolgáló ún. jogosított szervezet javára a szerzői jog alóli kötelező és harmonizált kivételt vezet be. Ennek eredményeként azon tagállamokban, ahol jelenleg csak a szerzői jogi jogosultak engedélye ellenében van mód szerzői jogi tartalmak hozzáférhető formátumba történő átalakítására és az

így előállt fizikai vagy digitális példányoknak a kedvezményezett személyek részére történő terjesztésére, ez az engedélykérési kötelezettség az átültetést követően megszűnik. A hozzáférhető formátumú példányokat előállító jogosított szervezetek azonosítását vagy kijelölését az Irányelv a tagállamokra bízta, ugyanakkor a példányok előállításával és a megengedett felhasználással kapcsolatban kötelezettségeket is megállapít rájuk vonatkozóan. Az Irányelv az egyes felhasználások kapcsán a tagállamok által opcionálisan bevezethető kompenzáció lehetőségét is rögzíti annak érdekében, hogy a jogosultakat az e szabad felhasználással kapcsolatos veszteségekkel összefüggésben kártalanítsa.

A Rendelet célja annak biztosítása, hogy az Irányelvvvel összhangban elfogadott nemzeti rendelkezéseknek megfelelően bármely tagállamban előállított hozzáférhető formátumú példány a Marrákesi Szerződéshez csatlakozott többi, Európai Unió kívüli harmadik országba történő exportját és az onnan való importot is lehetővé tegye.

Az Irányelv és a Rendelet közötti lényegi különbség tehát abban áll, hogy az Irányelv az Európai Unió tagállamai közötti viszonylatban, míg a Rendelet az Európai Unió valamely tagállama és az Európai Unió kívüli valamely harmadik ország viszonylatában rendezi a hozzáférhető formátumú példányok cseréjével kapcsolatos szabad felhasználási esetet. Ezzel összefüggésben ugyanakkor mind a szabad felhasználási eset kedvezményezettjeinek, mind a jogosított szervezetek fogalmát, valamint ez utóbbiak kötelezettségeit azonosan határozza meg. Mivel a Rendelet az egyes tagállamokban közvetlenül alkalmazandó, ezért az Irányelv átültetésekor minél inkább a – szabad felhasználási eseteknek a harmadik országok viszonylatában egyébként is alkalmazandó – Rendelet szabályaihoz hasonló megoldásra és megfogalmazásra célszerű törekedni. Egy ilyen megközelítés hiányában a kedvezményezett személyeknek és jogosított szervezeteknek eltérő követelményeknek kellene megfelelniük attól függően, hogy uniós vagy harmadik országbeli jogosított szervezetekkel folytatnak cserét, ami indokolatlanul megnehezíthetné a szabad felhasználás érvényesülését.

Az Szt. az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról (a továbbiakban: Infosoc irányelv) 5. cikk (3) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a 41. § (1) bekezdésében már a Marrákesi Szerződéssel kapcsolatos módosítást megelőzően is széleskörű kivételt biztosított a fogyatékos személyek igényeit szolgáló szabad felhasználás kapcsán. Ennek keretében bármilyen, fogyatékos személyek javára végzett – egyébként engedélyköteles – felhasználás szabad felhasználásnak minősült. Mivel a fogyatékosági kör fogalma sincs a rendelkezésben specifikálva, így az valamennyi fogyatékoságot lefed. Szükségessé vált ugyanakkor az említett szabad felhasználás feltételeit szabályozó rendelkezés pontosítása is annak érdekében, hogy annak tartalma jobban tükrözze a megalkotása mögött húzódó jogpolitikai szándékot.

Látni kell azt is, hogy az irányelvi rendelkezések hatálya abban a tekintetben szélesebb a hatályos hazai szabad felhasználási eset tárgyi hatályánál, hogy ezek lehetővé teszik a szabad

felhasználási eset adatbázisokkal kapcsolatos alkalmazását is. E megközelítést követve az Szjt. módosítása gondoskodik arról, hogy a szabad felhasználás az adatbázisok esetében is végezhető legyen.

A szabad felhasználás tárgyi hatályával kapcsolatosan indokolt utalni arra is, hogy a korábbi jogirodalmi értelmezéstől eltérően a valamely írott formában kiadott műnek hangoskönyvvé alakítása vagy már eleve hangoskönyv formátumban kiadott művek egyéb felhasználása szabad felhasználás keretében végezhető. Az Irányelv ugyanis kifejezetten megemlíti, hogy ez a formátum is részét képezi a hozzáférhető formátumú példányoknak. Azonban, mivel a szabad felhasználásra csak a fogyatékossgal közvetlenül összefüggésben kerülhet sor, ezért ez az értelmezés továbbra sem jelentheti azt, hogy az olyan fogyatékossgal élők, akiket fogyatékossguk az írott művek használatában nem akadályoz, hangoskönyveket szabad felhasználás keretében előállíthatnának, vagy más módon felhasználhatnának.

Az Irányelv a hozzáférhető formátumú példányok tagállamok közötti cseréjét biztosító, exporttal és importtal kapcsolatos tevékenységet is szabad felhasználásnak tekinti. A szabad felhasználás esetei ennek értelmében lefedik az ország területén kívüli nyilvánossághoz közvetítést (ideértve azt az esetet is, amikor a felhasználó a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatja meg), a terjesztést, valamint a hozzáférhető formátumú példányok megszerzésével kapcsolatos esetleges felhasználási cselekményeket is.

A hazai átültető rendelkezések fő célja ezzel összhangban az exportot és importot a jogosított szervezetek számára szabad felhasználás keretében lehetővé tevő rendelkezések megállapítása. Az Irányelv szerinti jogosított szervezetek olyan szervezetek, amelyek bevételsterzési tevékenysége kizárólag a költségeik megtérítését szolgálja és ilyen módon végeznek a kedvezményezett személyek számára oktatási, speciális képzési tevékenységet, továbbá akadálymentesített olvasási lehetőségeket kínálnak, vagy más módon biztosítják az információkhoz való hozzáférést és e tevékenységeik ellátására engedéllyel rendelkeznek vagy e tevékenységük egyéb módon államilag elismert (meghatározásukat a hazai jogban az Szjt. módosítása egy kormányrendeletre bízta). A Magyarországon letelepedett jogosított szervezetek az Szjt. új szabályai értelmében mind a hazai kedvezményezett személyek számára, mind pedig a külföldön letelepedett más jogosított szervezetek és kedvezményezettek számára szabadon terjeszthetik, haszonkölcsönbe adhatják és a nyilvánosság említett tagjai számára közvetíthetik, ideértve az e nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt is. E szabad felhasználások egyik feltétele, hogy a tevékenység nem folytatható üzletszerűen. Az Irányelv rendelkezéseivel összhangban az átültetés azt az esetet is szabad felhasználásnak minősíti, amikor a hazai jogosított szervezetek vagy kedvezményezett személyek a hozzáférhető formátumú művet az Európai Unió más tagállamából szerzik meg. Bár az Irányelv kifejezetten tiltja, hogy kompenzáció bevezetése esetén a kedvezményezett személyeket fizetési kötelezettség terhelje, az nem kizárt, hogy a hozzáférhető formátumú példány előállításával illetve egyéb felhasználásával kapcsolatosan felmerülő, szerzői jogi felhasználási díjnak nem minősülő, a költségeinek megtérítését célzó ellentételezésre a jogosított szervezet igényt tartson. Az

ellentételezési rendszerek csak az ezeket előíró tagállam területén letelepedett jogosított szervezetekre vonatkozhatnak, és nem írhatnak elő fizetési kötelezettséget más tagállam vagy a Marrákési Szerződésben részes harmadik országok területén letelepedett jogosított szervezetek részére. Ebből az következik, hogy a hazai jogosított szervezeteknek a külföldre irányuló szerzői jogi felhasználásokkal összefüggésben sem merülhet fel kompenzációs kötelezettsége.

A határon átnyúló csere előmozdítása és a tagállamokban letelepedett jogosított szervezetek közti együttműködés elősegítése érdekében az Irányelv rendelkezései alapján a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a jogosított szervezetek információkat osszanak meg nevükre, elérhetőségükre, a rendelkezésre álló hozzáférhető formátumú példányok számára és formátumára tekintettel, és ezeket továbbítsák az Európai Bizottságnak. A jogosított szervezetektől kapott információ hatékony összefogása és továbbítása érdekében indokolt egy központi jogosított szervezet kijelölése, amelye a fent említett adatokat nyilvántartja, és továbbítja a Bizottság részére.

Az Irányelv 3. cikk (6) bekezdésében megállapított, a jogosultak javára biztosítható opcionális kompenzáció bevezetésére nincs szükség, mivel Magyarországon – egy szélesebb hatályú szabad felhasználási eset irányadó volta ellenére – eddig sem volt indokolt ilyen ellentételezés előírása. Ennek oka, hogy a felhasználás szűk kedvezményezettit kört érint, és valószínűsíthetően az Irányelv átültetése nyomán sem fog nagymértékben megnőni a művek e speciális fogyatékosági csoport általi belföldi felhasználása. A kivétel természetéből következő korlátozott jellege miatt nem várható, hogy a jogosultak nagymértékű bevételről esnének el a szabad felhasználásból következően, így szerzői jogi szempontból nem tűnik aggályosnak, hogy kompenzációs mechanizmus bevezetésére nem kerül sor.

Az Sztj. módosítása mellett az Irányelvben rögzített szabad felhasználásra vonatkozó részletszabályok átültetése érdekében egy kormányrendelet megalkotása is szükségessé vált. Az *olvasási képességet érintő fogyatékosággal élő kedvezményezett személyek javára végezhető szabad felhasználás részletes szabályairól* szóló kormányrendelet célja a jogosított szervezetekre vonatkozó kötelezettségek, továbbá a felhasználással összefüggő adatkezelés és információszolgáltatás szabályainak meghatározása, valamint az egyes fogalmak definiálása.

A törvény e mellett elvégzi az Sztj. egyes rendelkezéseinek kiigazítását, amit a gyakorlati tapasztalatok, illetve az *általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényben és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényben* (a továbbiakban: Ákr.) foglalt új szabályoknak történő megfelelés tett szükségessé, valamint tartalmazza a jogharmonizációs klauzulát.

Részletes indokolás

1. §

Az Szt. 41. § (1) bekezdése az Infosoc irányelv 5. cikk (3) bekezdés b) pontjának átültetését célozza. Ezen irányelvi rendelkezés szerint a szabad felhasználás akkor engedélyezett, ha az adott felhasználás közvetlenül valamilyen fogyatékosághoz kapcsolódik. Az Szt. ezt átültető korábbi rendelkezését úgyis lehetett értelmezni, hogy a fogyatékos személyekkel kapcsolatos szabad felhasználási eset kizárólag csak a fogyatékosághoz kapcsolódó speciális igények kielégítésére alkalmazható és nem vehető igénybe az olyan, a fogyatékosághoz közvetlenül nem kapcsolódó általánosabb igények kielégítésével összefüggésben, mint a kulturális javakhoz való megfelelő hozzáférés. E szűkített jogértelmezési lehetőség kockázatát hivatott kizárni a módosító rendelkezés. Az ebben foglalt pontosítás ugyanakkor nem változtat a kivétel már eddig is irányadó tartalmán, pusztán egyértelműsíti azt.

A módosító rendelkezés az Szt. 41. § (1) bekezdésének kiegészítéseként, a fogyatékosággal élő személyeket érintő szabad felhasználás egyik specifikus eseteként meghatározza az olvasási képességet érintő fogyatékosággal élő kedvezményezett személyek általi szabad felhasználási eset részleteit is, összhangban az Irányelv rendelkezéseivel.

Az Irányelv 4. cikkében foglaltaknak megfelelően az Szt. 41. § új (1b) bekezdése rögzíti továbbá a hozzáférhető formátumú példányok exporttal kapcsolatos szabad felhasználási esetét. Ennek értelmében a Magyarországon letelepedett jogosított szervezetek az Európai Unió más területén letelepedett jogosított szervezetek és kedvezményezett személyek számára a hozzáférhető formátumú példányokat szabadon terjeszthetik, haszonkölcsönbe adhatják és a nyilvánosság említett tagjai számára közvetíthetik, ideértve az e nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt is, feltéve, hogy a felhasználás nem kereskedelmi célból történik.

A szabad felhasználási eset lényegi eleme, hogy a hozzáférhető formátumú példányok exportját minden esetben csak a jogosított szervezetek végezhetik, vagyis egy kedvezményezett személy a szabad felhasználás keretében nem jogosult arra, hogy egy másik uniós tagállami kedvezményezett személy részére hozzáférhető formátumú példányt juttasson el. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy szerzői jogi szempontból valószínűsíthetően csak a fizikai példányok eljuttatása minősülne engedélyköteles felhasználásnak (terjesztésnek), az ilyen példánynak más kedvezményezett személy részére történő online (például emailben) történő megküldése a nyilvánosság általi elérés hiányában nem valósítana meg nyilvánossághoz közvetítést.

A 41. § új (1c) bekezdésének célja a hozzáférhető formátumú művek importja kapcsán annak biztosítása, hogy a hazai jogosított szervezetek és kedvezményezett személyek az Európai Unió más tagállamában letelepedett jogosított szervezetektől szabadon megszerezhessék a hozzáférhető formátumú műveket és kapcsolódó jogi teljesítményeket. Habár a fogyatékos személyeket érintő szabad felhasználást szabályozó Szt. 41. § (1) bekezdésének hatálya igencsak tág és a fenti esetet is lefedi, az Irányelv átültetése érdekében mégis fontos az importra vonatkozó szabályokat külön is nevesíteni.

Az Irányelv rendelkezései egyértelművé teszik, hogy az érintett szabad felhasználás a szerzői

művek és szomszédos jogi teljesítmények mellett az adatbázisokra, mint kapcsolódó jogi teljesítményekre is alkalmazandó. A 41. § új (1d) bekezdése az Irányelv 2. cikk (1) bekezdésének megfelelően részben meghatározza a 41. § (1a) bekezdésében felsorolt szabad felhasználási esetek tárgyi hatályát és rögzíti, hogy azok a szerzői művekre, azok bármely formátumára, valamint azok illusztrációira is alkalmazhatók, az Irányelv szerinti „mű vagy más teljesítmény” fogalmával összhangban. A szomszédos jogi teljesítmények vonatkozásában az Szt. 83. § (2) alapján alkalmazandó az új szabad felhasználási eset, míg az adatbázisok tekintetében az Szt. 84/C. §-ban eszközölt módosítások az irányadók.

A 41. § új (1e) bekezdésében javasolt rendelkezés az Irányelv 3. cikk (5) bekezdésével összhangban zárja ki azt, hogy a szabad felhasználási eset érvényesülését akadályozó szerződéses rendelkezéseknek bármilyen joghatása legyen. A 41. § (1c) bekezdéshez hasonlóan e rendelkezés kapcsán is indokolt az egyéb fogyatékossgal élő személyek esetében is irányadóvá tenni a látássérült személyek kapcsán megalkotandó rendelkezéseket. Nincs ugyanis ok arra, hogy e tekintetben a hazai szerzői jogi szabályozás a fogyatékos személyek között különbséget tegyen.

A művek és kapcsolódó jogi teljesítmények hozzáférhető formátumú példánnyá történő alakításakor és hozzáférhetővé tételekor előfordulhat, hogy az átalakításhoz szükség van bizonyos változtatásokra, amelyek sérthetik a mű integritását. Erre ugyanakkor a 41. § (1f) bekezdés szerint – összhangban az Szt. a mű egységének védelmére vonatkozó rendelkezésével – csak az átalakításhoz szükséges mértékben, az arányosság elvének figyelembe vételével van lehetőség.

A 41. § új (1g) bekezdése rögzíti, hogy az Irányelv alapján szabályozott szabad felhasználás részletes feltételeiről külön kormányrendelet rendelkezik. A kormányrendelet meghatározza a kedvezményezett személyek körét, a jogosított szervezetek fogalmát és körét, kijelöli a jogosított szervezetek és a hozzáférhető formátumú példányok nyilvántartását vezető központi jogosított szervezetet, valamint a hozzáférhető formátumú művekkel és kapcsolódó jogi teljesítményekkel kapcsolatos szabad felhasználás módját és feltételeit. Ugyanez a kormányrendelet jelöli ki azt a központi jogosított szervezetet, amely a szabad felhasználással kapcsolatban szükségessé váló nyilvántartási és notifikációs feladatokat látja majd el.

2. §

Az Szt. 41/B. §-ában szabályozott, árva mű felhasználásának engedélyezése iránti eljárásban igény merült fel arra vonatkozóan, hogy több hiánypótlási felhívás kerüljön kibocsátására, mert az ügyfelek általában a hiánypótlásnak nem tesznek maradéktalanul eleget, vagy a jogosultkutatás bizonyítékait nem megfelelően nyújtják be a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához (a továbbiakban: SZTNH). A fentiekre tekintettel szükséges az Ákr. 44. §-ában biztosított eltérési lehetőséggel élve a hiánypótlás, illetve nyilatkozattétel lehetőségét az ügyfél részére két ízben is biztosítani.

3. §

Az Irányelv rendelkezései lehetővé teszik a szabad felhasználási esetek adatbázisokkal kapcsolatos alkalmazását is. Ennek biztosítása, valamint az Szt. szerkezeti és dogmatikai koherenciájának megőrzése érdekében (miszerint a kapcsolódó jogok alól kivételt bevezető szabályt a kapcsolódó jogi védelemről szóló fejezetbe szükséges beiktatni) az erre vonatkozó szabályokat az adatbázisok védelmével foglalkozó XI/A. fejezetben szükséges megfogalmazni. A 84/C. § új (3a) bekezdése rögzíti, hogy az olvasási képességet érintő fogyatékkal élő személyek számára biztosított szabad felhasználás az adatbázisok felhasználásával kapcsolatban is megilleti őket.

4. §

Az Szt. 95/A. §-a rendelkezik a hatásos műszaki intézkedések megkerülésével szemben fennálló védelem alóli kivételekről. Ez a rendelkezés az Infosoc irányelv átültetése nyomán lépett hatályba, és azt segíti elő, hogy egyes szabad felhasználási esetek a jogosultak által alkalmazott hatásos műszaki intézkedések ellenére is tudjanak érvényesülni egy speciális tagállami rezsim révén. A hatásos műszaki intézkedés által biztosított védelem feloldásának követelésére való lehetőséget ugyanakkor az Infosoc irányelv – az Szt. 95/A. § (2) bekezdésében is tükröződő módon – kizárja azon esetekben, ha a védett művet, szomszédos jogi teljesítményt, illetve azok példányát, amelyet a szabad felhasználás kedvezményezettje fel kíván használni, a nyilvánosság számára lehívásra tették hozzáférhetővé.

Ez utóbbit írja felül az Irányelv, amikor ezt a kizárást e speciális szabad felhasználás esetében feloldja [azzal, hogy 3. cikk (4) bekezdésében az Infosoc irányelv 6. cikk (4) bekezdésének ezt a kivételt tartalmazó negyedik albekezdését nem rendeli alkalmazni]. Ezt az alkívételt az előterjesztés az Szt. 95/A. § (2) bekezdésében helyezi el.

5. §

Az Szt. 112. § új (8) bekezdése felhatalmazást ad a Kormánynak arra, hogy a szabad felhasználás részletszabályait kormányrendeletben állapítsa meg. Ugyanakkor a módosítás átvezetéséhez a teljes 112. § újbóli megállapítására volt szükség arra tekintettel, hogy a szakasz hibásan két (6) bekezdést tartalmazott.

6. §

A rendelkezés a jogharmonizációs klauzulát tartalmazza.

7. §

Szövegcsere módosítások, amelyek az Szt. 35. § (4) bekezdés c) pontjában és a 41/D. § (1) bekezdésében szereplő felesleges szót és helytelen hivatkozást pontosítják.

8. §

A törvény hatálybalépését szabályozza.

9. §

Az európai uniós jognak való megfelelésre utaló rendelkezés.